

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Прев 1801/2023
31.10.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија Татјане Матковић Стефановић, председника већа, Татјане Ђурица и Владиславе Милићевић, чланова већа, у правној ствари тужиоца „Еurobank Direktna“ а.д. Београд, чији је пуномоћник Александар Ђорђевић, адвокат из ..., против туженог Прва београдска стамбена задруга „Шумадија“ Београд, чији је пуномоћник Драган Траиловић, адвокат из ... и АА адвокат из ... са умешачем на страни туженог АА из ... чији је пуномоћник Афродита Савинов адвокат из ..., ради утврђења основаности потраживања, вредност предмета спора 295.415.219,13 динара, одлучујући о ревизији туженог и умешача изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда Пж 2054/23 од 14.06.2023. године, у седници већа одржаној дана 31.10.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог и умешача изјављена против пресуде Привредног апелационог суда Пж 2054/23 од 14.06.2023. године.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду Пбр.554/21 од 28.11.2022. године, у ставу првом, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца да се утврди да је основано у целости потраживање на име главног дуга у износу од 239.967.613,13 динара и на име камате на главни дуг до дана 20.11.2013. године у износу од 60.447.606,00 динара према туженом. У ставу другом, обавезан је тужилац да туженом накнади трошкове поступка у износу од 3.173.700,00 динара, а у ставу трећем одбијен је захтев пуномоћника туженог којим је тражио да суд обавезе тужиоца да трошкове поступка исплати на рачун пуномоћника туженог. У ставу четвртм обавезан је тужилац да умешачу на страни туженог АА из ... накнади трошкове поступка у износу од 116.100,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Привредног апелационог суда Пж 2054/23 од 14.06.2023. године у ставу првом преиначена је пресуда Привредног суда у Београду Пбр.554/21 од 28.11.2022. године и усвојен је тужбени захтев тужиоца да се утврди основано потраживање тужиоца према туженом у износу од 234.967.613,13 динара на име главног дуга и у износу од 60.447.606,00 динара на име камате до 20.11.2023. године. У ставу другом обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 2.850.108,00 динара. У ставу трећем одбијен је захтев туженог и умешача на страни туженог за накнаду трошкова првостепеног и другостепеног поступка као и захтев пуномоћника туженог адвоката АА из ... којим је тражио да суд обавезе тужиоца да трошкове поступка исплати на рачун пуномоћника туженог.

Против наведене пресуде тужени и умешач поднели су благовремену и дозвољену ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни суд је испитао побијану пресуду у границама разлога прописаних одредбом члана 408. ЗПП и установио да је ревизија туженог и умешача неоснована.

У доношењу другостепене пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, нити су основани ревизијски наводи у погледу битних повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. пред другостепеним судом.

Предмет тужбеног захтева је утврђивање основаности потраживања тужиоца, стечајног повериоца према туженом, стечајном дужнику у износу од 234.967.613,13 динара на име главног дуга и у износу од 60.447.606,00 динара на име камате обрачунате до 20.11.2013. године, односно у укупном износу од 295.415.219,13 динара по основу Уговора о кредиту са валутном клаузулом од 14.06.2010. године и Уговора о јемству од истог датума.

Према утврђеном чињеничном стању, дана 14.06.2010. године, тужилац- банка и дужник „Церапром“ из Београда закључили су уговор о кредиту са валутном клаузулом на износ од 2.200.000 евра. Као средство обезбеђења предвиђено је закључење уговора о солидарном јемству са туженим- јемцем који ће банци предати 10 бланко сопствених меница са клаузулом без протеста и успостављање заложног права – вансудске хипотеке првог реда на 9 непокретности у власништву туженог на катастарској парцели .. уписаних у лист непокретности .. КО Сходно томе, истог дана закључен је уговор о јемству којим је тужени прихватио да као јемац платац одговара за обавезе „Церапром“ по предметном уговору о кредиту. Заложном изјавом од 14.06.2010. године овереном пред Првим основним судом у Београду дана 19.06.2014. године, тужени је безусловно дозволио упис заложног права – вансудске хипотеке првог реда у корист тужиоца, повериоца на својим непокретностима – 9 пословних простора које се налазе у Београду у улици ... бр. .. и ... бр. .. на катастарској парцели бр. Заложно право, извршна вансудска хипотека првог реда уписана је у корист тужиоца 22.10.2010. године на основу заложне изјаве Ов бр.76474/2010 од 19.06.2010. године, ради обезбеђења новчаног потраживања тужиоца према дужнику „Церапром“ по основу уговора о дугорочном кредиту са валутном клаузулом од 14.06.2010. године у износу од 2.200.000 евра у динарској противвредности са каматом

по стопи у висини 3м еурибор + 5,70 % на годишњем нивоу која ће се обрачунавати на износ дуговане главнице у складу са одредбама уговора.

На предлог тужиоца као повериоца отворен је стечајни поступак над туженим, решењем Привредног суда у Београду Ст 68/2013 од 20.01.2013. године. Дана 16.01.2014. године тужилац је поднео пријаву као стечајни поверилац за необезбеђено потраживања коју је уредио поднесцима од 14.02.2014. године, 06.03.2014. године, а по основу Уговора о кредиту са валутном клаузулом од 14.06.2010. године према коме потраживање тужиоца износи 295.415.219,13 динара са законском затезном каматом до дана обрачуна 20.11.2013. године и предложио да се пријављено потраживање сврста у трећи исплатни ред. Тужилац је пријавио и своје разлучно право које је уписано ради обезбеђења потраживања по уговору о дугорочном кредиту са валутном клаузулом од 14.03.2011.године закљученом са „Церапром“ ДОО Београд, по коме на дан отварања стечаја потраживање тужиоца износи 1.344.851,91 евро у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан плаћања и 1.573.619,72 динара те је предложио да се исто разлучно право призна тужиоцу без утврђења потраживања према стечајном дужнику, пошто је по наведеном уговору само хипотекарни поверилац. Закључком о листи утврђених и оспорених потраживања Ст 68/2013 од 28.10.2015. године од стране стечајног управника у ставу пет оспорено је у целости као необезбеђено потраживање тужиоца који је и упућен да покрене парнични поступак у року од 15 дана од дана пријема наведеног закључка, ради утврђења основаности оспореног потраживања. У ставу шест закључка, тужиоцу је од стране повериоца АА у целости оспорено право на одвојено намирење – хипотекарно право на основу хипотеке другог реда уписане на објектима на катастарској парцели бр. .. КО ... ЛН бр. .. по решењу од 12.10.2011. године, на основу заложне изјаве туженог оверене пред Првим основним судом у Београду Ов.бр.33738/2011 од 15.03.2011. године ради обезбеђења новчаног потраживања повериоца према дужнику „Церапром“ ДОО Београд по основу уговора о дугорочном кредиту са валутном клаузулом од 14.03.2011. године.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, првостепени суд налази да се тужилац на основу уговора о јемству легитимисао као стечајни поверилац, али и да је стекао разлучно право на одвојено намирење. У ситуаци, када је тужилац стекао разлучно право, да би имао право на сразмерно намирење из стечајне масе као стечајни поверилац применом члана 49. став 4. Закона о стечају, тужилац је био дужан да докаже да се одрекао свог разлучног права или да без своје кривице није могао да намири своје разлучно потраживање. Како тужилац није доставио доказе да се писаном изјавом упућеном стечајном судији или управнику изричито одрекао свог разлучног права које је уписано у јавни регистар, нити да је због одрицања од разлучног права поднео захтев за брисање извршне вансудске хипотеке првог реда надлежном катастру, првостепени суд закључује да нису испуњени услови из члана 49.став 4. Закона о стечају да се тужиоцу призна право на сразмерно намирење из стечајне масе као стечајном повериоцу из Уговора о кредиту од 14.06.2010. године. Првостепени суд сматра да у конкретном случају нису испуњени ни услови за примену одредбе члана 49. став 2. Закона о стечају, да се тужилац за разлику намири као стечајни поверилац, јер је целокупни износ од 295.415.219,18 динара на основу уговора о дугорочном кредиту са валутном клаузулом и по основу уговора о јемству од 14.06.2010. године пријавио као необезбеђено потраживање у својству стечајног повериоца захтевајући да се исто сврста у трећи исплатни ред, па на основу такве пријаве тужилац није могао стећи статус разлучног већ искључиво стечајног повериоца

а на шта упућује и закључкак суда о листи утврђених и оспорених потраживања којим је предметно потраживање у целости оспорено као необезбеђено.

Другостепени суд налази да првостепени су није правилно применио материјално право на правилно утврђено чињенично стање. Полазећи од чињеница да је у стечајном поступку, тужилац поднео пријаву за необезбеђено потраживање у износу од 295.415.219,13 динара са законском затезном каматом обрачунатом до 20.11.2013. године, на основу уговора о кредиту са валутном клаузулом чији је саставни део и уговор о јемству, да је закључком о листи утврђених и оспорених потраживања Ст 68/2013 од 28.10.2015. године потраживање у целости оспорено као необезбеђено и да је тужилац упућен да ради утврђења основаности пријављеног потраживања покрене парнични поступак у року од 15 дана од дана пријема наведеног закључка, другостепени суд закључује да на основу поднете пријаве и донетог закључка, тужилац није могао стећи статус разлучног повериоца већ искључиво стечајног повериоца. Како тужени не спори ни право тужиоца, нити висину тужбеног захтева те другостепени суд налази да тужилац има право да му се призна статус стечајног повериоца за потраживање у наведеном износу.

Другостепени суд је ценио и чињеницу да је усвојен план реорганизације „Церапром“ д.о.о. из Београда којим је потраживање тужиоца као повериоца сврстано у класу IV и да је обавеза главног дужника према тужиоцу призната у мањем износу од износа који тужилац потражује у овој парници, налазћи да наведено не повлачи за собом и смањење јемчеве обавезе применом члана 1007. став 2. Закона о облигационим односима. Другостепени суд образлаже да мера намирења предвиђена планом реорганизације не представља отпуштање дуга у смислу члана 344. став 1. Закона о облигационим односима, наводећи да поверилац није изјавио дужнику да неће тражити њено испуњење нити се овде тужени са таквом изјавом сагласио.

Ценећи наводе ревидената, Врховни суд налази да је другостепени суд правилно применио материјално право на утврђено чињенично стање, прихватајући све разлоге које је дао другостепени суд у погледу основаности тужбеног захтева.

Према одредбама члана 48. и 49. Закона о стечају, стечајни поверилац је лице које на дан покретања стечајног поступка има необезбеђено потраживање према стечајном дужнику. Поверιοци који имају zaloжно право, законско право задржавања или право намирења на стварима и правима о којима се воде јавне књиге или регистри имају право на првенствено намирење из средстава остварених продајом имовине на којој су стекли то право. Разлучни повериоци нису стечајни повериоци. Ако је износ њиховог потраживања већи од износа средстава остварених продајом имовине на којој су стекли разлучно право, право на намирење за разлику у висини тих износа остварују као стечајни повериоци. Разлучни повериоци имају право на сразмерно намирење из стечајне масе као стечајни повериоци, ако се одрекну свог статуса разлучног повериоца или ако без своје кривице не могу намирити своје разлучно потраживање. Писмену изјаву одрицања од статуса разлучног повериоца, разлучни поверилац подноси стечајном судији и стечајном управнику истовремено са захтевом за брисање терета који се подноси надлежном регистру. Повериоци стичу својство странке подношењем пријаве потраживања у складу са овим законом. Према одредби члана 111. повериоци подnose пријаве потраживања писмено стечајном суду. У пријави се нарочито мора назначити износ потраживања и то посебно износ главног

потраживања са обрачунатом каматом, ствар на којој је поверилац стекао разлучно право уколико се ради о обезбеђеном потраживању и износ његовог потраживања који није обезбеђено, ако његово потраживање није у целости обезбеђено, одређени захтев повериоца сходно одредбама о садржини тужбе закона којим се уређује парнични поступак.

Код утврђених чињеница да је у стечајном поступку отвореном над туженим, тужилац као стечајни поверилац пријавио необезбеђено потраживање у износу од 295.415.219,18 динара по основу уговора о јемству од 14.06.2010. године којим је тужилац обезбедио своје потраживање по основу уговора о кредиту са валутном клаузулом од 14.06.2010. године према трећем лицу, предлажући да се исто потраживање сврста у трећи исплатни ред и да је закључком о листи утврђених и оспорених потраживања од 28.10.2015. године пријављено потраживање оспорено као необезбеђено потраживање и тужилац упућен на парницу да у року од 8 дана од дана пријема наведеног закључка оствари своје потраживање, правилан је закључак другостепеног суда да тужилац није могао да стекне статус разлучног повериоца за потраживање које је предмет тужбеног захтева. Сходно томе, неосновани су наводи ревидента да тужилац није имао правни интерес да у парници утврђује оспорено необезбеђено потраживање. Напротив код оспореног необезбеђеног потраживања донетим закључком о листи утврђених и оспорених потраживања, тужилац је и могао само да поднесе тужбу за утврђење постојања необезбеђеног потраживања у износу од 295.415.219,18 динара.

Чињеница је да је тужилац по основу уговора о кредиту са валутном клаузулом од 14.06.2010. године имао и заложно право као хипотекарни поверилац не доводи до закључка да тужилац има статус разлучног повериоца јер тужилац нема потраживање према туженом као стечајном дужнику, већ је тужилац потраживање према трећем лицу обезбедио успостављањем заложног права на непокретностима у власништву туженог. Тужилац као поверилац, који има потраживање према трећем лицу по основу уговора о кредиту са валутном клаузулом од 14.06.2010. године, истовремено поседује обезбеђење истог потраживања према туженом као стечајном дужнику путем закљученог уговора о јемству са туженим као јемцем и путем успостављеног заложног права на имовини туженог, али је у стечајном поступку пријавио потраживање по основу уговора о јемству као стечајни поверилац необезбеђеног потраживања.

Разлучни поверилац је онај поверилац који има потраживање према стечајном дужнику које је обезбеђено заложним правом, законским правом задржавања или правом намирена на стварима и правима о којима се воде јавне књиге или регистри. Разлучни поверилац има право на сразмерно намирена из стечајне масе као стечајни поверилац, ако се одрекне свог статуса разлучног повериоца или ако без своје кривице не може намирени своје разлучно потраживање, при чему писмену изјаву о одрицању од статуса разлучног повериоца подноси стечајном судији и стечајном управнику истовремено са захтевом за брисање терета који се подноси надлежном регистру. Претходно разлучни поверилац мора да пријави своје обезбеђено потраживање у стечајном поступку, да му исто буде признато, да би могао потом да се одрекне статуса разлучног повериоца. Међутим како тужилац нема статус разлучног поверица јер заложним правом на имовини стечајног дужника није обезбеђено потраживање према стечајном дужнику, већ према трећем лицу није ни постојала

обавеза одрицања од датог својатва применом члана 49. став 4. Закона о стечају, да би могао да се намира као стечајни поверилац.

Тужилац је пријавио у стечајном поступку утужено потраживање као необезбеђено потраживање по уговору о јемству од 14.06.2010. године, не захтевајући реализацију заложног права при чему закључком о листи утврђених и оспорених потраживања као стечајни поверилац упућен на парницу да се утврди постојање необезбеђеног потраживања у утуженом износу, а којим закључком је парнични суд везан. Наводи ревидената који се односе на неуредност пријаве односно недостатке закључак о листи признатих и оспорених потраживања могли су се истицати само у стечајном поступку, па су исти без значаја.

Правилно је другостепени суд ценио план реорганизације у стечајном поступку према предузећу „Церапром“ доо дужнику тужиоца, који је усвојен решењем Привредног суда у Београду Ст 13/2014 од 28.04.2015. године, као и чињеницу да смањење потраживања у односу на главног дужника не утиче на висину обавезе туженог као јемца платца.

Наиме, једна од мера за реализацију плана реорганизације предвиђена чланом 157. Закона о стечају је и отпуст дуга. Према одредби члана 1007. став 2. Закона о облигационим односима смањење обавезе главног дужника у стечајном поступку и у поступку принудног поравнања не повлачи са собом и одговарајуће смањење јемчеве обавезе тј. јемац одговара повериоцу за цео износ своје обавезе. Наведеном одредбом је извршено одступање од начела акцесорности јемства. Оправдање за овакав изузетак налази се у добровољном преузимању ризика од стране јемца јер је он преузео на себе дужност испуњења целокупне обавезе главног дужника уколико то не учини сам дужник због чега је и поверилац пристао да му се главни дужник задужи, па без јемства не би ни дошло до заснивања овог обавезног правног односа из којег потиче обавеза главног дужника односно потраживање повериоца, па онај ко преузима јемство за туђ дуг треба да се претходно информише о материјалном стању оног за кога ће се јемчити.

Законом о облигационим односима регулисано је јемства као облигациони правни институт и положај јемца у случају стечаја главног дужника а која одредбе не садржи Закон о стечају, те се у овом делу примењују одредбе Закона о облигационим односима, при чему је неосновано позивање ревидената на примену члана 416. став 2 Закона о облигационим односима, јер се у конкретном случају ради о јемцу стечајног дужника.

Неосновани су наводи ревидената у погледу позивања на одредбе члана 1012. Закона о облигационим односима, којим је регулисано ослобођење јемца обавезе према повериоцу за случај напуштања залоге или друге гаранције од стране повериоца. Наиме у конкретној ситуацији потраживање тужиоца према трећем лицу поред јемства обезбеђено је и залогом, при чему је тужилац поднео пријаву у стечајном поступку за необезбеђено потраживање по уговору о јемству и упућен на парницу за утврђење необезбеђеног потраживања, те се не ради о ситуацији из горе наведеног члана.

На основу горе наведеног, а имајући у виду и остале наводе ревидената налазећи да су исти без утицаја, ревизијски суд је применом члана 414. ЗПП одбио ревизију туженог и умешача.

**Председник већа – судија
Татјана Матковић Стефановић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**